

Nr 452.

Av herr **Bogren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 264, angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Den 3 februari 1916 överlämnade ett stort antal tjänstemän vid statens järnvägar till Konungen en petition, vari framhölls, hurusom petitionärerna i likhet med övriga svenska medborgare hårt drabbats av de då rådande höga levnadskostnaderna, vilka även med ansträngningar och inskränkningar av det nödvändiga gjort det mycket hårt för dem och för en del alldeles omöjligt att kunna existera på deras pension, som vore beräknad för ett nödtorftigt levnadssätt under normala förhållanden. Under sin långa tjänstetid hava de i olikhet med andra statstjänare fått vidkännas ganska stora utgifter för sin pensionering; och då de icke på annat sätt kunde förtjäna något till sitt uppehälle, vågade de i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t ville behjärta deras bekymmersamma ställning och tilldela en var av dem en dyrtids-pension, beräknad efter 75 kronor i kvartalet eller det belopp Kungl. Maj:t täcktes bestämma, beräknad för tiden från den 1 januari 1915 till dess normala tider åter inträda i landet.

Denna petition har så vitt blivit bekant icke föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Då densamma emellertid ur flera synpunkter synes mig högligen behjärtansvärd, har jag ansett mig böra bringa ärendet under riksdagens prövning och avgörande.

Att de förhållanden, vilka föranledde petitionen efter ytterligare ett års oavbruten prisstegring på alla förnödenhetsartiklar och å de flesta orter även på bostäder, ännu kraftigare än då tala för en dyrtids-

hjälp åt dessa mestadels mycket små pensionstagare, lär vara överflödigt att inför riksdagen särskilt utveckla. Då den allmänna prisnivån sedan världskrigets början stigit med minst 50 procent, betyder det för dessa pensionstagare, att deras förut knappt för att ej säga otillräckligt tilltagna pensioner fått sitt köpvärde nedsatt till minst hälften. Att dessa pensionärer härigenom och i många fall pressats ned under existensminimum, synes följaktligen icke kunna bestridas. Men genom ett sådant förhållande förfelas uppenbarligen hela pensioneringens uppgift. Petitionärernas framställning om ett dyrtidstillägg till hittills utgående pensioner är sålunda både sakligt och principiellt väl grundad.

I detta hänseende kan förtjäna åberopas, vad de inom civildepartementet tillkallade särskilda sakkunniga för behandling av järnvägspersonalens pensionering i sitt utlåtande den 29 februari 1908 på given anledning anförde: »Den avlöning, varpå en tjänare kan göra anspråk, är givetvis beroende på arten och graden av det arbete, som är med tjänsten förenad men bör på samma gång anpassas så, att den åtminstone möjliggör för tjänaren att få skäliga fordringar på livet tillfredsställda. Sistnämnda princip har även varit anledningen till de nya lönerregleringar, som under senare tiden ägt rum, i det de alltjämt stegrade levnadskostnaderna nödvändiggjort ökade löner. Pension är till sin natur likartad med avlöning; visserligen saknas i fråga om pension såsom motprestation å tjänarens sida utförandet av visst arbete, varför ock pensionens belopp bör vara mindre än avlöningens; men å andra sidan måste nog pensionen anses utgöra en fortsatt ersättning för det arbete, tjänaren under tjänstetiden utfört, till följd varav det är i sin ordning, att arten och graden av detta arbete inverka på pensionens belopp. En viktig faktor vid bestämmandet av pensions- liksom av avlöningsbelopp är emellertid, att detsamma avpassas så, att det kan möjliggöra för pensionstagaren att tillfredsställa hans levnadsbehov. Då nu stegrade levnadskostnader befunnits nödvändiggöra höjning av avlöningarna, ligger det nära till hands att antaga, att även pensionsbeloppen böra höjas. Att höjningen av pensionen bör ske i samma proportion, är emellertid därmed icke sagt. Dels inverkar härpå den förutvarande pensionens storlek, dels måste i regeln levnadsbehoven efter avskedet anses vara mindre än under tjänstetiden, särskilt för den, som har familj, alldestund barnen vid förstnämnda tid kunna antagas vara i stånd att själva bidra till sin försörjning.» — I enlighet härmed ha petitionärerna ej heller ifrågasatt en allmän procentuell dyrtidshöjning av pensionsbeloppen, utan allenast ett för alla pensionärer fixt belopp av 300 kronor årligen, vilket innebär en dyrtidshjälp enligt en procentuellt fallande skala, som

synes efter omständigheterna väl avpassad. Visserligen motsvarar detta tillägg icke för någon pensionsklass på långt när de stegrade levnads-kostnaderna, men bringar dock ett avsevärt tillskott i kampen för en dräglig existens. — Kungl. Maj:t har ock på grund av den rådande dyrtiden nu i en till riksdagen avlämnad proposition nr 264 hemställt, att riksdagen måtte bevilja till vissa befattningshavare i statens tjänst en krigstidshjälp av 100 kronor. Frånsett att detta belopp enligt min uppfattning är allt för lågt, torde järnvägens pensionärer böra sättas i en särskild ställning rörande krigstidshjälp, emedan dessa *längre* och *mera* än övriga själva bidragit till sin pensionering, ävensom därför att genom 1910 års lagstiftning pensionsprocenten för dem sänktes från tidigare 80 till 70 procent av innehavd lön m. m. Alltifrån 1883 och t. o. m. 1910 utgingo sålunda pensionsavgifterna till statens järnvägars pensionsinrättning med icke mindre än 3.2 procent av lönen, beräknat efter en pension av 80 procent av lönen, under det samma procent, beräknad efter för civilstatens pensionsinrättning gällande grunder och den vid denna faktiskt åtnjutna pension av 70 procent av lönen, bort stanna vid 2.1 procent. Det vill säga, dessa tjänstemän ha under större delen av sin tjänstetid erlagt i det närmaste 50 procent högre avgifter, än vad de enligt numera för andra civila tjänstemän tillämpade grunder haft att utgöra. Detta förhållande synes mig tydligt tala för, att dessa tjänstemän nu må komma i åtnjutaude av dyrtidstillägg till sina pensioner i högre mån än andra statens pensionstagare.

Enligt 1911 års revisionsberättelse hade under de 38 år, räknat från och med 1872, då pensionsinrättningen först trädde i verksamhet, till och med år 1910 till inrättningens kassa influtit *statsbidrag* till belopp av 6,833,710 kronor 51 öre och *delägarebidrag* till ett belopp av 8,499,109 kronor 89 öre, således icke mindre än 1,665,399 kronor 38 öre mer än statsbidraget. Därutöver har personalen under samma tidsperiod som ovan till sin änke- och pupillkassa inbetalt 8,963,266 kronor 50 öre. Några direkta inkomster från staten har denna kassa ej haft, men väl diverse indirekta inkomster till ett belopp av 3,113,962 kronor 35 öre.

Som av ovan synes har järnvägspersonalens utgifter för sin egen och sina efterlevandes pensionering i det närmaste varit dubbelt så stora som hela statsbidraget.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit i sin proposition nr 264 bevilja nödigt anslag

för att pensionärer från statens järnvägar måtte erhålla ett dyrtidstillägg av 75 kronor i kvartalet att utgå från och med början av år 1917.

Stockholm den 3 maj 1917.

Oscar Bogren.

I motionen instämmer:

Erik Röing.